

Mida ütleb lahkuv rektor

30. novembril esitas Tallinna Pedagoogikaülikooli rektor Talis Bachmann hardidus- ja kultuuriministrile tagasiastumispalve. Eile andis rektor ajakirjanikele isikliku pressikonverentsi ja intervjuu Eesti Päevalehele.

Mis siis majas lahti on? Alles lahendati Kunstiülikooli probleeme, nüüd on uus kriis.

Põhiliselt samad probleemid, mis praegusel ajal ka mujal haridus- ja kultuuriasutustes — näiteks Kunstiülikoolis, Rahvusraamatukogus jm. Lihtsalt öeldes finantsprobleemid. Ühtlasi tahan rõhutada sedagi, et mõnel pool käibe le lüüdnud ajakirjanduslik kõmu on pehmelt öeldes ebatäpne. On kirjutatud, et arutatakse kellegi personaalküsimust. Sellist päevakorrapunkti pole lihtsalt olnud. TPÜ valitsuse ja nõukogu istungitel on arutatud finantsolukorda, mõningaid muid küsimusi, samuti rektori avaldust minister Aaviksoole, sooviga tagasi astuda. Vastuses Riigikontrolli otsusele (punkt 3.1) tehti muuhulgas ettepanek TPÜ nõukogule anda hinnang ülikooli kantsleri senisele tööle riigivara haldamisel.

Millest siis ülikoolil puudu on?

Peamiselt kahest — rahast ja sujuvast koostööst rektori ja kantsleri vahel. Alustame rahast. Ülikool saab suurema osa oma eelarvest riigilt, väikese osa teenib ise (rendilepingud, tasulised kursused jne). Eelarve jaguneb artikliteks, mille vahel raha üle kanda oli kuni viimase ajani keelatud. Laekumine eelarvele on toimunud nõõ peost suhu — suurem osa ajast on pangavarved tühjad ja käib peamiselt palga maksmine ning sotsiaalmaksude ülekanne. Olulised artiklid on alafinantseeritud. Aastatel 1993 kuni 1995 on elukallidus kasvanud umbes kolm korda, töötajate reaaltulud aga on vähenenud umbes paar korda. Üheks teeks asja leevendada on koondamised. Ülikool on kolme aastaga koondanud terve rea töötajaid, sh õppejõudude täiskohtade arv on vähenenud 350—lt 290—le. Edasi enam koondada ei saa, sest, esiteks, ei saaks läbi viia riigitegelimuslikku õppetööd, teiseks, õppejõudude enamik on kohale valitud 4—

Tallinna Pedagoogikaülikooli senine rektor Talis Bachmann ei pea praegustest finantsprobleemidest tulenevas ebanormaalses õhkkonnas võimalikuks jätkata rektorina.

RAUNO VOLMAR

5 aastaks ning neile laienevad teatud garantiid; pealegi tuleks koondamistase kujul suurema staažiga töötajatele maksta kompensatsioone.

Kuidas on olukord võrreldes teiste kõrgkoolidega?

Kui Tartu Ülikooli ja Tallinna Tehnikaülikooli palgafond on võrreldes eelmise aastaga kasvanud 30—45%, siis TPÜ—l on vastav kasv vaid 12% (võrdluseks 1,7—1,8 kordne inflatsioon!). Oluline põhjus, miks asi on nii, peitub ametlikus korras, mille kohaselt avalik-õiguslike ülikoolide palgafond määratakse: arvestatakse riigi tellitud üliõpilaskohtade arvu, mis korrutatakse läbi erialakoeffitsientidega. (Pean seda isiklikult õigeaks.) Humanitaar- ja haridusteadustes on need koefitsiendid vahemikus 1,0—1,4, loodus-, meditsiini, tehnika jm "kallimates" teadustes aga paar kuni mitu korda suuremad. Seetõttu kannatavad eelkõige humanitaarsema kallakuga kõrgkoolid. Kaheks meetodiks olukorda leevendada on olnud lisaeelarved aasta lõpus ning reservfondide kasutamine. Viimasega seoses

mainin, et 1995. aasta kevadel toimus haridusministeeriumis nõupidamine, millel osalesid ministeeriumi juhtkond täies koosseisus, kõrgkoolide rektorid/prorektorid, rahandusministeeriumi esindajad jt. Otsustati moodustada nelja protsendi suurune reserv riigi üldisest kõrghariduse palgafondist nende koolide jaoks, kes kannatavad uue süsteemi tõttu rohkem kui teised. Seda otsust pole täidetud.

Palgafondile lisaks on ju muidki kulutusi.

Eelarvedefitsiit süveneb seetõttu, et ministeeriumi võimaldatud eelarve ei kata galopeerivas tempos kasvavaid hindu energeetikas, posti- ja telefonsides, valveteenistuses, koristusfirmade teenustes, ehitus- ja remondifirmade hinnakirjas. Sellistel tingimustel on ainuvõimalik väga hästi sujuv koostöö kantsleri (kes vastutab halduse ja rahaasjade eest) ja rektoraadi teiste liikmete vahel ühelt poolt ning valitsuse ja rektoraadi koostöö teiselt poolt. Eelmistel aastatel (lisaeelarve, omavahendite reservi kasutamise ühisotsused rektoraadis, iga järgmise aasta algusest

võetav "siselaen", mis on aastast aastasse kordunud, teiste kuluartiklite ohverdamine) on olukord ikka lahenduse leidnud. Sel aastal mitte. (Varem oli eelarve täielikult rektoraadi ja valitsuse käsutada, nüüd on aga — ja seda rektori initsiatiivil — valdav osa õppekulude eelarvest antud teaduskondade käsutusse. Seega on ka "siselaenu" mängureeglid oluliselt komplitseeritud.) Kui rektor ei saa sellistes tingimustes õigeaegselt 100% informatsiooni, siis ta astub tagasi. Mainigem sedagi, et meie palgataseme ja ressursside juures võib ka aasta jooksul tehtud personaliotsing olla tulemusteta.

Kuidas toimub rektori tagasiastumine protseduuriliselt?

Põhikirja järgi, kui astub tagasi rektor, astub tagasi kogu rektoraat. Põhimõtteliselt käib protseduur nii nagu poliitikaski — kui võimalikud kompromissid on ammendatud, astub peaminister tagasi ja sellega seoses ka kogu kabinet.

ANTS JUSKE